

ÇAMLIK MAĞARALARI VE TURİZM POTANSİYELİ (Çamlık Caves and Tourism Potential)

Yrd. Doç. Dr. Tülay ÖCAL

Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler
Öğretmenliği Anabilim Dalı
total@nigde.edu.tr

Fuat ÖZCAN

Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler
Öğretmenliği Anabilim Dalı
fuatozcan@nigde.edu.tr

ÖZET

Çamlık Mağaraları Konya ilinin Derebucak ilçesinin Çamlık Kasabası'na yaklaşık 1,5 km uzaklıktadır. Mağaralarla ilgili jeolojik ve jeomorfolojik birçok literatüre rastlanmaktadır. Üstelik Çamlık Kasabası yerel yönetimi tarafından Çamlık Mağaraları'nın turizm amaçlı sürdürülebilir kaynak olması için çalışmaları devam etmektedir.

Körükini ve Suluin Mağaraları'nın da içinde bulunduğu Çamlık Mağaraları, Toros Karst Kuşağı'nın birbirine çok benzer jeolojik ve jeomorfolojik özelliklere sahiptir. Mağaralar Beyşehir-Hoyran Napları'nın, Alt Jura Kretase Çamlık kireç taşlarında gelişmişlerdir. Bu kireç taşlarının altında bulunan Trias Marmaları ile Permiyen dolomit ve kalkışistleri, karstlaşma için taban yüzeyi konumundadırlar. Körükini Mağarası, KB-GD yönünde uzanan ve bölgenin tektonik hatlarına da uygunluk gösteren bir fay üzerinde gelişmiştir. Körükini ve Suluin Mağaraları birbirinden ayrı, ancak aynı yeraltı sisteminin iki uç halkasıdır. Çamlık Mağaraları'ndan Körükini Mağarası'nın 1330 m'lik uzunluğu boyunca akan Uzunsu Deresi, Değirmenlik Vadisi'nde yüzeye çıkar. Değirmenini Mağarası'na girerek akan Uzunsu Deresi, 290 m'lik Suluin Mağarası'nı da kat ettikten sonra yüzeye çıkar.

Bu çalışmada amaç; Çamlık Mağaraları'nın sürdürülebilir turizm amaçlı tanıtımını yaparak ziyarete açılmasını sağlamaktır. Turizm açısından önemli bir potansiyel olduğunu düşündüğümüz mağaraların, yöre halkının ekonomisine de katkı sağlayacağı bir gerçektir. Buranın tanıtımı için, literatür taraması ile birlikte yerel yönetimin yaptığı çalışmalar değerlendirilerek, mağaralarda gezi-gözlem yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toros Karst Topografyası, Çamlık Mağaraları, Mağara turizmi

ABSTRACT

The caves of Çamlık are approximately 1,5 km far from the small town of Çamlık which is a town of Konya, Derebucak. Many geological and geomorphological literatures are found about the caves. Moreover, it is underway by the local government of the small town of Çamlık to ensure the caves of Camlik a sustainable resource for turism purposes.

The caves of Çamlık, which also enclose Körükini and Suluin Caves, have geological and geomorphological features that are very similar to each other with Taurus Karst belt. The caves are developed in the lower Beysehir-Hoyran Nappes' Jurassic Cretaceous piny limestone. At the bottom of this limestone, Tiryas marms and Permian dolomites and calc-schists are the base surface position for the karstification. Cave of Körükini, extending NW-SE direction, developed on the fault lines consistent with the tectonic zone of the region. Caves of Körükini and Suluin are separated but they are the two end ring of the same underground system. Uzunsu Creek, flowing along the length of 1330 meters of cave of Körükini from the caves of Çamlık come to the surface at the Değirmenlik Valley. Uzunsu Creek flowing by entering into the cave of Değirmenini, comes to the surface after covering the 290 meters of cave of Suluin.

The purpose of this study is to make caves of Çamlık opened for the sustainable tourism purposes by promoting them. We think the caves are significant potential in terms of tourism and it is a fact that it will make contribution to the economy of the local people. For the introduction of this place, along with review of literature and evaluating studies of local government, the caves were made in trip-observation.

Keywords: *Taurus karst topography, Çamlık Caves, Cave tourism*

GİRİŞ

Türkiye'de iyi eriyebilen kireç taşı alanlarının fazla yer kaplaması, mağara oluşumuna uygun şartlar hazırlamıştır. Mağaralar bir karstik erime şekli olup, içinde farklı formlarda çok fazla karstik birikim şekli barındırmakta ve bunlar uzun zaman diliminde oluşmaktadır. Bu oluşum evreleri de yeryüzünde mağaraları turistler için daha gizemli bir hale getirdiği gibi ilgilerini daha çok çekmiştir.

Geçmişte mağaralar insanlara barınak olmuşlar (Karain Mağarası- Antalya), zaman zaman ibadethane olarak kullanmışlar (Eyüp Peygamber Mağarası) (Doğanay, 2001), damlataşlarının oluşturduğu gizemli görüntüleri, havası, iç suları ve hayvan varlıkları gibi nedenlerle önemli turistik çekim merkezleri haline gelmişlerdir (Zeybek, 2001: 239). Mağaralardan tarım ve hayvan ürünlerinin depolanmasında, kültür mantarcılığında ve sağlık (Speleoterapi) alanlarında yararlanıldığı gibi son yıllarda turizm amaçlı da kullanılmaktadır.

Kireç taşları mağaraların oluşumuna ortam hazırlayan en önemli kayaç türleridir. Bunların kimyasal bileşimi ve bol çatlaklı yapıları mağaraların gelişimine uygun bir ortam hazırlar. Mağaralar genellikle bir fay veya kırık hattı boyunca asit karbonatlı suların, kalsiyum karbonat (kalker) üzerindeki kimyasal eritici etkileri neticesinde oluşurlar (Aygen, 1971). Bunlar başta Toros Dağları olmak üzere Güney Marmara, Batı ve Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Güney ve Kuzey kesimleri ile İç Batı Anadolu'da yüzeylemektedir (Nazik, 1989: 54). Türkiye'de karbonatlı kayaçların karstlaşmasıyla ilgili yaklaşık 35 000 – 40 000 karstik mağara vardır. Bunların çoğu Toros Dağlarındaki karstik platolar sisteminde yer almaktadır (Nazik, 1989: 54; Sür, 1994: 16). Fakat Batı Toroslardaki mağaraların bir kısmının incelenirken, birçoğunun hala incelenmemiş olması bu eşsiz oluşumların tanıtılmasını geciktirmektedir (Kopar, 2008: 72).

Alpin Akdeniz Kuşağı'nda yer alan Hırvatistan'da da karstlaşma şekilleri görülür. Karst topografyasının fazla görüldüğü Akdeniz havzası ülkelerinden olan Hırvatistan'ın Zadar şehri yakınındaki Ugljan Adası'ndaki mağaralar 1889 yılında düzenlenerek turizme açılmıştır. Bu yılları takiben 1892 yılında Hırvatistan'da speleoloji komitesi kurulmuştur. Bu da mağara turizminin gelişmesi için atılmış önemli bir adımdır. (Knezevic, 2011: 12). Bu mağaralar uzun zaman önce turizme açılmıştır. Ülkemizde ise mağara turizm çalışmalarına Cumhuriyet sonrası önem verilmiş ve Batı Toroslardaki karstik mağaralar ikinci bir alternatif turizm potansiyeli olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Ülkemizde Kansu 1938 yılında mağara çalışmalarına prehistorik boyut kazandırmış ve Kökten'de 1940 ve daha sonraki yıllarda çalışmalarına devam etmiştir. Coğrafyacı Alagöz'ün 1944 yılında ülkemiz karstlaşması üzerine yaptığı araştırmalara Jeolog Aygen 1955'de başlayıp devam

ÇAMLIK MAĞARALARI VE TURİZM POTANSİYELİ

ettiği speleolojik çalışmaları mağaracılık biliminin gelişmesine önemli katkı sağlamıştır (Karadeniz, 2003: 6).

Bu eşsiz oluşumlardan olan Çamlık Mağaraları'ndan Körükini, Değirmenini, Suluin, Gevurbeşiği, Dedetarlası Mağaraları çalışma alanımızı oluşturmaktadır. Ancak bu karstik mağaralardan Körükini ve Suluin Mağaraları büyüklük ve kullanılabilirlik açısından önemli olduğundan çalışma alanımızı teşkil edecektir.

Amaç: Araştırmamıza konu olan Çamlık Mağaraları'nın coğrafi açıdan tanımını yaparak, Batı Toros kuşağında yer alan diğer ekoturizm potansiyeli ile birlikte değerlendirilmesi ve yöre halkına ekonomik katkı sağlaması hususunda gerekenlere vurgu yapmaktır. Ayrıca Antalya şehrine gelen turistlere ikinci bir alternatif turizm sunacak şekilde, yörenin turizm potansiyel planlamasına dikkat çekmektir.

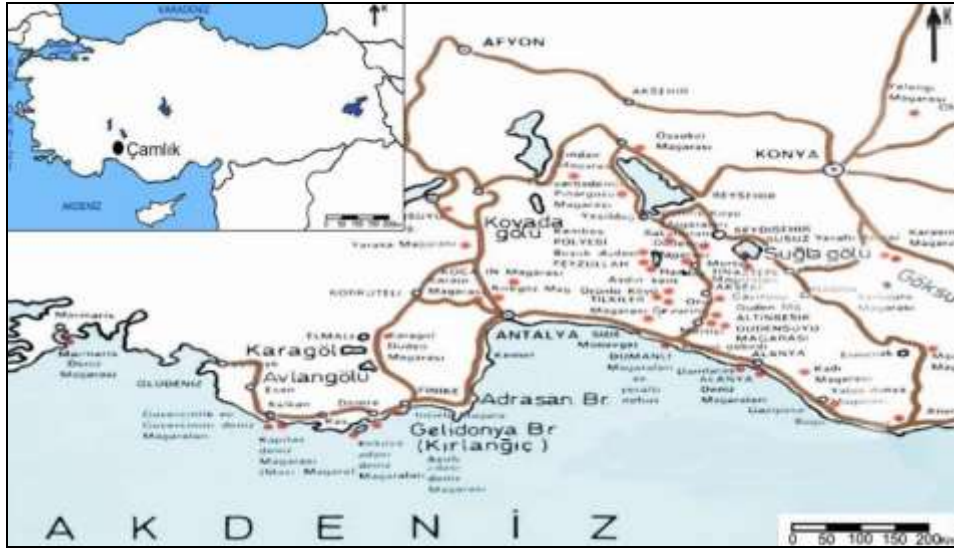
Yöntem: Çalışma alanında gezi gözlem yapılmış ve mağaraların içinde incelemelerde bulunulmuştur. Genel mağara turizmi ve Çamlık Mağaraları ile ilgili kaynak taramaları yapılmıştır. Bunlar irdelendikten sonra, Çamlık Kasabası Belediyesi ve Turizm İl Müdürlüğü'nün burası hakkında yaptığı çalışmalar araştırılmıştır. Bunlar bir araya getirildikten sonra, Çamlık Mağaraları'nın sorunlarını gün yüzüne çıkarırken turizm potansiyeline değinilmiştir.

Çamlık Mağaraları'nın turizm potansiyelini doğrudan konu alan ayrıntılı bir çalışmayla karşılaşılmamıştır. Bununla birlikte Lütfi NAZİK ve ekibinin Beyşehir ve Derebucak İlçelerinin (Konya) Doğal Mağaralarının (1993) jeolojisi ve jeomorfolojisinin konu alan ayrıntılı bir çalışması bulunmaktadır. Türkiye Mağaralarını konu alan Temuçin AYGEN'in (1984), Çamlık Mağaraları'nın jeolojik özelliklerini konu alan çalışması vardır. Yine Yeliz ULUSAN ve Orhan BATMAN'ın "Alternatif Turizm Çeşitlerinin Konya Turizmine Etkisi Üzerine Bir Araştırma" adlı makalelerinde mağara turizmi içinde Çamlık Mağaraları'na da vurgu yapılmıştır. Bunlarla birlikte Çamlık Belediyesi'nin Mevlana Kalkınma Ajansı'na turizm amaçlı hazırlanmış olduğu "Çamlık Mağaraları" adlı tanıtım kitapçığı ile kamuoyuna mal olmaya ve yerel yöneticilerin gündemine girmeye başlamıştır. Derebucak Kaymakamlığı ile Beyşehir Ali Akkanat Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu Müdürlüğü tarafından ortaklaşa yapılan "Mağara Turizmi ve Derebucak Mağaraları" konulu turizm amaçlı panel 18.10.2012

tarihinde düzenlenmiştir. Derebucak Kaymakamlığı ve Çamlık Belediyesi'nin web sayfalarında Çamlık Mağaraları'nı turizm amaçlı tanıtıcı görseller oluşturulmuştur.

Mağaraların Yeri ve Ulaşımı

Çamlık Mağaraları Konya ilinin Derebucak ilçesine bağlı Çamlık Kasabası'dır. Mağaralara sınırları içinde kalmaktadır. Mağaralara Beyşehir – Akseki yolunun 45 km'sinden sağa ayrılan 9 km'lik bir yolla ulaşılır. Bunlardan inceleme alanımızı oluşturan Körükini Mağarası, kasabaya 750 m, Suluin Mağarası 2,5 km uzaklıktadır. Mağaralar Konya şehrine 145 km, Derebucak ilçe merkezine 11 km mesafededir. Mağaralar Antalya – Beyşehir karayolunun 208. Kilometresinden sola döndükten sonra 9 km uzaklıktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Çamlık Mağaraları ve Çevresinin Lokasyon Haritası, (Aygen, 1984).

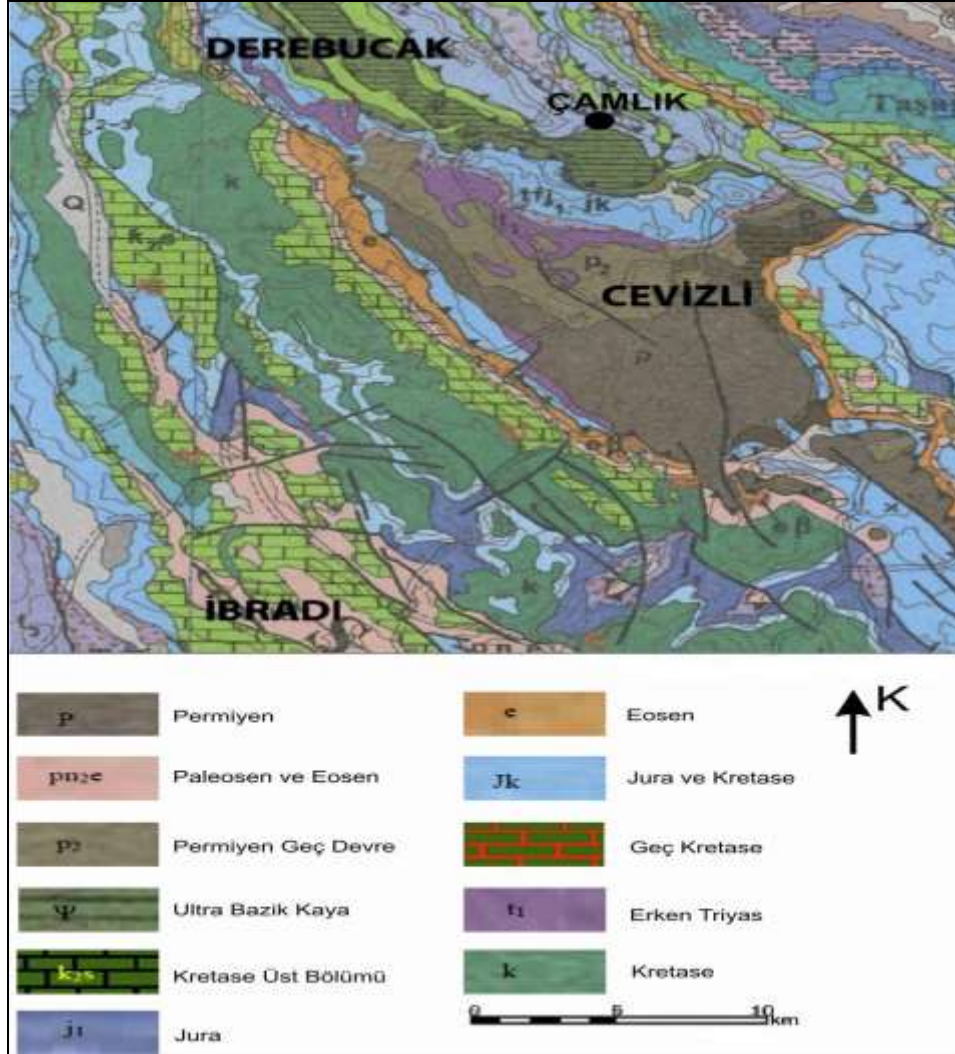
Çamlık Mağaraları'ndan Körükini Mağarası, 1/25 000 ölçekli Türkiye Topografya Haritası'nın "Konya-N27 a3/1" paftası içinde incelenmiştir. Mağaranın koordinatları "X=34.600", "Y=78.500" şeklinde hesaplanmıştır. Suluin Mağarası ise 1/25 000 ölçekli Türkiye Topografya Haritası'nın "Konya-N27 a4/1" şeklinde ifade edilmiştir. Mağaranın koordinatları ise "X=34.925", "Y=76.825" şeklinde hesaplanmıştır.

Mağaraların Doğal ve Beşeri Özellikleri

Batı ve Orta Toroslarda bulunan büyük mağaraların çoğu Kretase kireç taşları içinde gelişmiştir. Karstlaşmanın oluşumunda önemli olan başka bir formasyon Eosen flişidir. Bu formasyonlar yer yer Kretase ve Jura karbonatlarının altında bulunur. Bunlardan Beyşehir-Hoyran Napları'nın en önemli ünitesi Bademli-Cevizli ünitesidir (Özgül, 1976). Otoktan Eosen flişi ve Konglomerası üzerine tektonik dokunakla gelen bu ünite Permian kireç taşı ile başlayarak, Üst-Triyas-Alt-Liyas konglomerası ile devam ederek, Liyas-Üst Senoniyen dolomit ve kireç taşları, Kretase sonu Wild flişi ile sonlanır. Yaklaşık kalınlığı 200 m olan Permian kireç taşları, yer yer dolomit, şeyl ve kuvarsitler ile ara tabakalıdır. Bu nedenle karstlaşmaya uygun olan kireç taşlarında (% 90 CaCO_2 içeren) aradaki geçirimsiz tabakalardan dolayı karstlaşma kesintiye uğramıştır. Cevizli kireç taşlarının bulunduğu alanlarda “gelişmemiş karst” meydana gelmiştir (Nazik, 1993; Özgül, 1976; Akay ve Uysal, 1988).

Bademli-Cevizli ünitesinin karstlaşma ve mağara gelişme bakımından önemli birim Liyas-Üst Senoniyen yaşlı kireç taşlarıdır. Çamlık kireç taşları olarak da adlandırılan bu kireç taşları otoktona ait Eosen flişini tektoniğin yardımıyla akarsular tarafından derince yarılmaları sonucu yüksek kalarak büyük karstik kornişleri oluşturmuşlardır. Gerek litolojik özellikleri ve gerekse bol çatlaklı yapılardan dolayı üzerleri yoğun bir karstla örtülü olan bu kireç taşları alttan geçirimsiz dolomit, konglomera ve marnlar tarafından çevrildiğinden, yatay mağara gelişimine son derece uygun ortam hazırlamıştır.

Çamlık Mağaraları'nda Orta Torosların güneybatı dış kenarında, Beyşehir-Hoyran Napları olarak tanımlanan kayaçlardandır. Bunlardan Körükini ve Suluin Mağaraları, Alt Jura-Kretase Çamlık kireç taşlarında gelişmiştir (Nazik, 1993; Özgül, 1976). Alttan geçirimsiz birimlerce kuşatılan kireç taşlarının kalınlığı bu bölgede çok azdır. Bu nedenle karstik şekiller, derine değil yanal yönde gelişim göstermiştir. Kireç taşlarının altında bulunan Trias marnları ile Permian dolomit ve kalkıştleri, karstlaşma için taban düzeyi konumundadır. Körükini Mağaraları, KB-GD yönünde uzanan ve bölgenin tektonik hatlarına da uygunluk gösteren bir fay üzerinde gelişmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Çamlık Mağaraları ve Yakın Çevresinin Jeoloji Haritası, (Demirelma, 2006).

Çamlık Mağaraları, Batı Torosların güneydoğusunda Akdağlar üzerinde yer alır. Burada genellikle Toros karstına karakterini veren bu birimi Kretase ve Paleosen-Eosen kireç taşlarından oluşmaktadır. Mağaranın çevresindeki başlıca yükseklikler; kuzeydoğusunda Akdağ Tepesi (2022 m), güneydoğusunda Kızıldağ (1977 m), güneyinde Kara Tepe (1689 m) ile çevrilidir (Şekil 3).

ÇAMLIK MAĞARALARI VE TURİZM POTANSİYELİ

Şekil 3. Çamlık Mağaraları ve Yakın Çevresinin Topografya Haritası.

Çamlık Mağaraları'ndan Körükini ve Suluin Mağaraları, hidrolojik olarak vadoz zonda bulunan yarı aktif bir mağara sistemidir. Yağışlı dönemlerde Uzunsu Deresi vasıtasıyla içerisine çok miktarda su akan mağaraya, kurak dönemlerde gelen su iyice azalır. Ancak Körükini ve Suluin Mağaraları'nda bulunan göller, sürekli varlıklarını korurlar. Dedetarlası Düdeni, Dölek Düdeni ve Çocukattıkları Delik Mağaraları'nda kaybolan sular, bu mağara sistemine dâhil olurlar.

Çamlık Mağaraları, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde kalsa da, iklim özellikleri farklılık gösterir. Genel olarak Akdeniz iklim kuşağı ile İç Anadolu iklim kuşağı arasında geçiş özelliği taşır. Buna bağlı olarak yazları sıcak ve kurak kışları ise soğuk ve kar yağışlıdır. Temmuz ve Ağustos ayları en kurak aylar iken, kasım aylarında başlayan kar yağışları haziran ayına kadar yükseklerde kalır. Çamlık Mağaraları'nın bulunduğu bölgenin çevresine göre ortalama yükseltisi fazladır ve ortalama yıllık toplam yağış 900-1000 mm'dir (Günyakı vd., 1993).

Burada yükseltiden dolayı ekseriyetle kar yağışı görülmektedir. Derebucak ilçesinin iklim verilerine göre yıllık ortalama sıcaklık 11,1 °C'dir. En soğuk ay Ocak (-0,2 °C), en sıcak aylar ise Temmuz ve Ağustos (21,6 °C)'dur. En fazla yağış kış aylarında görülür. Yıllık yağış ortalaması 477,4 mm'dir (Gök, M, 2005: 26-35).

Söz konusu iklim koşullarına bağlı olarak mağara çevresinde orman alanları, çalı ve makilik sahalardır. Çamlık Mağarası çevresi ormanlarla kaplı olduğundan bu adı almıştır. Özellikle adını beldeye verdiren Karaçam (Pinus nigra) ormanları yaygındır. Çamlık Beldesi'nin güneydoğusunda bulunan Kızıldağ (1977 m) karaçam ormanlarının en yoğun görüldüğü yerlerdir. Bunun yanı sıra mağaraların çevresinde köknar-sedir (Abies-Cedrus) ağaç topluluklarına rastlanır.

Çamlık Mağarası çevresinde topografya, iklim ve bitki örtüsü özelliklerine göre şekillenmiş topraklardan; kırmızı kahverengi Akdeniz toprakları, kırmızımsı kestane rengi topraklar, sarı-kırmızı podzolik topraklar ve az miktarda kolüvyal topraklar yer alır (Gök, M, 2005: 26-35).

Çamlık Mağaraları yakınında kendi adıyla anılan Çamlık Kasaba yerleşmesi vardır. Çamlık Kasabası, 1967 yılında Konya ili Gencek bucağına bağlı bir köy konumunda olup, 1730 nüfusa sahiptir. Bu dönemi takip eden yıllarda köyün nüfusunda düşme görülür ve 1973 yılında toplam nüfus 1601'dir. Türkiye idari statüsündeki değişikliklere bağlı olarak, Derebucak 1987 yılında çıkan 3392 Sayılı "103 İlçe Kurulması Hakkında Kanun" ile ilçe olmuştur. Yıllar itibariyle nüfusu artan Çamlık köyü de 1987 yılında kasaba statüsüne geçerek, Derebucak ilçesine bağlı bir kasaba merkezi olmuştur. Belediye statüsüne geçen Çamlık Kasabası nüfusu 1997 yılında 3686 olmuştur. Ancak 2000 yılında yapılan genel nüfus sayımı neticesinde 3570 kişi yaşadığı tespit edilmiştir. Zamanla nüfusta bir düşüş olduğu görülür. Nüfusun 2007 yılında 2003 kişi, 2008 yılında 1886 kişi, 2009 'da 2030 kişi olarak düşüşü devam ettiği gözlenmektedir. Bu düşüşlerde Çamlık Kasabası'nın ekonomik faaliyetlerinin büyük etkisi görülmektedir. Çünkü yöre dağlık arazi olduğundan, tarım arazileri sınırlıdır. Bu da nüfusun zamanla Türkiye genelinde olduğu gibi, büyük şehirlere göç etmesine sebep olmaktadır. Bu göçlerin yıllar itibariyle devam ettiği ve nüfusun 2010 yılında 1708 kişi, 2011 yılında ise 1546 kişi kaldığı görülür

ÇAMLIK MAĞARALARI VE TURİZM POTANSİYELİ

(www.tuik.gov.tr). Bunun nedeni, Çamlık Kasabası ekonomisinin hayvancılık ve ekip-biçmeye dayalı olmasıdır. Üstelik erkek nüfusunda bir kısmı yaz aylarında Antalya ili dâhilindeki turistik mekânlarda çalışmaya gider. Daha sonra ailesini de yanına aldığı için, kasaba nüfusu azalmaktadır. Arazinin dağlık olmasından dolayı nüfusun büyük çoğunluğu okumak için, büyük şehirlere gitmekte ve memuriyete atılmaktadır. Bunlardan dolayı kasabada göç olayı yaşanmaktadır.

Mağaranın Oluşumu ve Şekli

Karstik mağaralar tortul kayaçlardan olup, kireç taşlarından kalker, dolomit, kalsit gibi karbonatlı ve jips gibi sülfatlı taşlardanır. Bunlar kireç taşları içinde hidrostatik basınçla dolaşan karbondioksitli yer altı suyu ana kayayı eriterek mağaraları oluşturur. Üstelik aktif zonda bulunan bazı mağaralarda yeraltı akarsuları fiziksel aşındırma ve biriktirmeler de yaparlar (Beydemir ve diğerleri, 2004: 318).

Çamlık Mağaraları'ndan Körükini ve Suluin Mağara sistemi, Pliosen'den günümüze değin süren bir dizi jeomorfolojik gelişime bağlı olarak meydana gelmiştir. Bu sistemin bulunduğu bölgede, Üst Pliosen rölyef sistemine ait aşınım yüzeyi ve polyeler geniş yer kaplar. Çamlık polyesi ve Mediova bu döneme ait şekillerdir. Bu dönem sonlarına doğru, aşınım yüzeyi üzerinde akan bir akarsu (poleo Uzunsu Deresi), Üst Pliosen sonrası tektonik hareketler sonucu genişleyerek yatağına gömülmüştür. Ancak Körükini Mağarası'nın bulunduğu noktada GD-KB yönlü bir fay üzerine yerleşerek mağaraları oluşturmuştur. Körükini ile Suluin arasında bulunan ve askıda kalan eski yatak karstlaşarak uvalaya dönüşmüştür. Buna göre Körükini sistemi, Üst Pliosen'den sonra oluşmaya başlamış ve gelişimi günümüzde de devam eden bir mağara oluşmuştur. Mağara sistemi tavanın iyice yükselmesi sonucu iyice çökerek, iki ayrı mağara meydana gelmiştir (Nazik, 1993: 80; Özgül, 1976; Akay ve Uysal, 1988).

Çamlık Mağaraları'nda Körükini ve Suluin Mağaraları birbirinden ayrı, ancak aynı yer altı sisteminin iki uç halkasıdır. Genel olarak doğu batı yönünde gelişen mağaralar aradaki çöküntü dolini ile birbirinden ayrılmışlardır. Toplam uzunluğu 1330 m olan Körükini Mağarası'nın genişliği 8-15 m, tavan yüksekliği ise 4-20 m'ler arasında değişir. İçerisinde irili ufaklı çok sayıda göl bulunan mağarada, erimeden çok suların fiziksel aşındırması ön plandadır. Yeraltı deresinin taşkın

sularının ulaşamadığı yüksek kesimlerde damlataş birikimleri görülür. Özellikle damlataş havuzları büyük boyut ve derinliklere ulaşmıştır. Buna karşılık, mağara içindeki göller arasında çakıl ve kum adacıkları ile bloklar yer alır. Mağarada çok sayıda göl bulunur. Bu göllerin derinliği 0,5-5 m arasında değişir. Göller arasındaki çakıl ve kum adacıkları, suların en aza indiği kurak dönemlerde çok belirginleşir (Nazik, 1993: 77).

Mağaraların girişi ile çıkışı arasında -54 m yükselti farkı olan Körükini, çöküntü dolini ile sona erer. Çöküntü dolininin başladığı çıkış bölgesi Değirmenini adını alır. Körükini Mağarası'na girip Değirmenini'den yeniden yüzeye çıkan sular (Uzunsu Deresi), 315 m çöküntü dolininden akarlar. İki ucu arasında, -30 m'lik yükselti farkı olan bu çukurluğun derinliği 25-30 m'dir. İçerisi iri blok ve dev kazanlarıyla kaplı olan çöküntü dolini, Suluin Mağarası'nda sona erer. Körükini Mağarası'na göre -84 m aşağıda bulunan Suluin Mağarası'nın uzunluğu 290 m'dir. Genişliği 5-15 m, tavan yüksekliği 10-15 m'ler arasında değişen mağaranın büyük bölümü derinliği 4-5 m'yi geçen tek bir gölden meydana gelmiştir. Mağaradan çıkan sular, bu kesimden itibaren Balat Deresi adını alarak daha batıda bulunan Gembos Polyesi'ne drene olurlar. Başlangıç noktası (Körükini girişi) ile son noktası (Suluin çıkışı) arasında -107 m'lik yükselti farkı bulunan mağara sisteminin toplam uzunluğu 1936 m'dir (Nazik, 1993: 77).

Mağaraların Havası ve Suyu

Çamlık Mağara sistemlerinin en büyüğü ve sulu mağaralarından olan Körükini-Suluin sistemi, fazla değişken olmayan bir havaya sahiptir. Temmuz 1992'de yapılan ölçümlerde dışarıda 30 °C sıcaklık ve %54 mutlak neme karşılık; Körükini'nin 15. Noktasında 14°C sıcaklık, %81 nem, Suluin Mağarası'nda ise %79 nem ve 13°C sıcaklık tespit edilmiştir. Küçük bir yer altı tüneli şeklindeki Suluin'de belirgin bir rüzgâr vardır. Buna karşılık Körükini'nin giriş ve çıkışında da rüzgâr hissedilir. Ancak bu rüzgâr, mağaranın bütününde değil yalnız girişlerde meydana gelmiştir (Nazik, 1993: 83).

Geniş bir bölgenin yüzey sularını toplayan Balat Deresi, Çamlık Kasabası'nın doğusundan doğar. Körükini Mağarası'na kadar derin boğaz ve kanyonlarda akan ve Uzunsu adını alan bu dere, iki büyük koldan meydana gelmiştir. Çamlık güneybatısında Körükini'ne giren

ÇAMLIK MAĞARALARI VE TURİZM POTANSİYELİ

dere yer altı sistemine dâhil olur (Fotoğraf 1). Mağara sisteminin son halkası olan Suluin'den yeniden açığa çıktığı yerden itibaren Balat Deresi adını alır. Buradan Gembos Polyesi'ne kadar çok derin kanyon vadi ve boğazlar içinden akarak, polyenin batısındaki düdenler vasıtasıyla yer altından Manavgat Nehri havzasına karışırlar (Nazik, 1993: 80; Aygen, 1967). Fakat Çevre ve Orman Bakanlığı'nın 13 Ağustos 2009 yılında İç Anadolu Bölgesi'nin 11 İlindeki Yatırım Faaliyetleri Bölgesel Toplantısındaki KOP kapsamında Uzunsu Deresi bir tünelle Beyşehir Gölü'ne akıtılmaktadır (T.C Çevre ve Orman Bakanlığı).

Fotoğraf 1. Kırıkini Mağara Girişinden Bir Görünüm.

Hidrojeolojik birimler olarak Mesezoik ve Paleozoik yaşlı karbonatlı birimler geçirimlidir. Bunlardan Jura-Kretase yaşlı kireç taşları ile dolomitler önemli karst akiferleri oluştururlar. Bu akiferlerden boşalan büyük karst akiferlerinin çekilme eğrileri üzerinde yapılan analizler, bu akiferlerin hacimlerinin onlarca kilometreye ulaşacak derecede yayılıma sahip olduklarını göstermektedir (Günay, 1985). Tersiyer flišleri ve ofiyolitik seriler bölgedeki geçirimsiz litolojileri oluşturmaktadır (Emekçi, 1985; Erdoğan, 2011).

Manavgat Nehri'nin beslenmesine önemli oranda katkıda bulunan ve çok sayıda mağarayı bünyesinde barındıran Mesozoyik kireç taşlarının bazı kesimlerde, 1000 metreden fazla kalınlığa ulaştıkları ifade edilmektedir. Akifer kalınlığı ortalama 500 metre, gözenekliliği(n) 0,001 seviyesindedir. Mesozoyik kireç taşları içerisinde yer altı suyu akım hızı 1700 m/gün olup, çözünme kanalları ve boşlukları boyunca, yönlü akım

boyunca gerçekleşmektedir (Günay, 1985; Erdoğan, 2011). Akifer beslenmesinin büyük bölümü yağıştan kaynaklanmaktadır.

Körükini ve Suluin, hidrolojik olarak vados zonda bulunan yarı aktif mağara sistemidir. Yağışlı dönemlerde Uzunsu Deresi vasıtasıyla, içinden çok miktarda su akan mağaraya kurak dönemlerde gelen su iyice azalır. Ancak, Körükini ve Suluin Mağarası'nda bulunan göller sürekli varlıklarını korurlar (Nazik, 1993: 80). Yaz aylarında, suyun az olduğu dönemlerde Değirmenlik vadisinden çok daha kolayca ulaşılır. Çıkış kısmına ulaşmadan geçidin sağında birçok havuzdan, sarkıt ve dikitlerle karşılaşılır (Fotoğraf 2). Yaz aylarında bu havuzların içi boştur. Havuzların derinlikleri 0,1- 1,5 metre arasında suyu derin ve berraktır.

Fotoğraf 2. Körükini Mağarası'ndaki Sarkıt Ve Dikitlerden Görünüm.

Mağaraların Turizm Potansiyeli

Orta Toroslardaki karstik alanlar insanoğlunun ilk doğal barınakları olarak görülür. Buraların Prehistorik yerleşme mekanları, dinsel açıdan önemli olmaları ile sağlık ve doğa turizmi açısından önemli mekanlardır (Doğanay. 2001; Uzun, 1991).

Çamlık Mağaraları kuzey-güney ve kuzeybatı-güney doğu yönünde gelişen orojenik kuşakların arasında birçok paleo-vadi ve güncel akarsu yer alır. Aynı zamanda aşınım dönemlerine karşılık gelen, plato kalkerleri bu alanlar arasında daha genç rölyef sistemlerinden olan polye, dolin, uvala, mağara gibi. makro karstik şekille aşınım yüzeyleri ve dağarası ova ve vadiler oluşmuştur. Çamlık Mağaraları'nın çevresinde fosil mağaraları, pliyosen rölyef sistemine bağlı olarak gelişmiştir. Bu mağaralardan olan Dedetarlası Mağarası vadoz zonda kalınlaşarak gelişmiştir. Vadoz zonda gelişen Neo-karstik döneme ait dikey mağaralar kuyu şeklindedir. Çamlık'ta yer alan diğer mağaralar aktif mağaraları oluştururlar. Bunlardan Körükini, Suluin, Dedetarlası Düdenleri aktif mağaralardır. Üst Pliyosen'den sonra oluşmaya başlayan bu mağaralar düden veya kaynak mağara özelliğindedir.

Uzunsu Deresi'nin oluşturduğu Çamlık Mağaraları kasaba yakınında Körükini Mağarası'na girer. Burada 1290 m yer altı akışından sonra Değirmen Vadisi'nde mağaradan çıkar ve kısa bir yüzey akışından sonra Değirmenini Mağarası'nda 300 m uzunluğunda uzun ince bir gölden geçerek, Suluin Mağarası'ndan tekrar yüzeye çıkar. Daha sonra Balat yaylasından geçerek birkaç mağaraya da girip çıktıktan sonra, Altın Beşik Mağarası'ndan çıkarak Manavgat Çay'ına ulaşır. Çamlık Mağaraları ilginç hidrolojik ve karstik sistemin bir parçasıdır ve mağara araştırmacıları tarafından çok büyük önemi vardır.

Körükini-Suluin Mağaraları kendine has güzellikleri olan bir yeraltı sistemidir. Mağaranın giriş ve çıkış ağzları yakınında Pamukkale'deki beyaz traverten havuzların küçük bir örneği sağ yönde bulunmaktadır (Fotoğraf 3). Suluin Mağarası'nın içinde oldukça derince ince uzun takriben 200 m uzunluğunda bir yeraltı gölü bulunmaktadır. Bu sistemin turizm yönünden en önemli ve görülmeye değer kısmı Suluin Mağarası çıkışıdır. (Aygen, 1984: 33). Gerek mağaraların büyüklüğü ve mağara içi güzelliği ile gerekse çevrenin doğal görünümü, söz konusu mağaraların turizm amaçlı kullanıma olanak sağlamıştır. Ayrıca turizm

değeri son derece fazla olan Balatini ve Dedetarlası Düdeni Mağaraları'nın birbirine çok yakın olması, bölgeyi mağara turizminin merkezi haline getirebilir. Ancak planlama aşamasında Körükini-Suluin sisteminin kış mevsimindeki durumunu dikkate almak gerekir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, bu mağaralardan yağışlı dönemlerde önemli oranda su akmaktadır (Nazik, 1993: 83).

Fotoğraf 3. Körükini Mağarası'ndaki Küçük Beyaz Travertenlerden Görünüm.

Yağışlı dönemlerde içerisinden çok miktarda su geçen Körükini-Suluin Mağara sistemi, canlıların yaşamasına uygun değildir. Yaz aylarında suyun az olduğu dönemlerde Değirmenlik Vadisi'nden girmek çok daha kolaydır, bot gerektirmeden 100 m yürüyüşle eşsiz bir manzaraya ulaşılır. Körükini Mağarası benzer şekilde aynı görünümde devam eder. Çıkışa ulaşmadan hemen hemen 100 m önce geçidin sağında asıl görülmeye değer manzara ile karşılaşılır. Bu kısım birçok havuzdan, sarkıt ve dikitlerden oluşmaktadır. Yaz aylarında bu havuzların içi kısmen boştur ve derinlikleri 0,5-1,5 m arasında suyu serin ve berraktır. Bu kısımda tavanda oluşmuş sarkıtlar vardır ve bunlar mağarayı daha da güzel göstermektedir. Değirmenlik Vadisi içinde Uzunsu Deresi muhteşem bir manzara sergileyerek 300 m aktıktan sonra tekrar yeraltına iner ve burada Suluin Mağarası başlar. Suluin Mağarası'nda iki göleti

ÇAMLIK MAĞARALARI VE TURİZM POTANSİYELİ

geçtikten sonra uzun gölete inilir. Mağaranın genişliği 3-4 m arasında değişmektedir. Fakat yükseklik 20 m'nin üstüne çıkar. Derin sular tüm genişliği kapsayarak akarken kısa kürekli bir bot ile suda gezilebilir (Fotoğraf 4). Geçit çıkışa doğru genişlerken burada oldukça şahane görünen 10 m genişliğindeki yarık, güzel bir görünüm sergiler (Fotoğraf 5). Mağarayı gezmek isteyenler yanlarında birçok Avrupa ülkelerinde olduğu gibi mutlaka bot bulundurmalı ve çıkış kısmından botla giriş yapmalıdır. Bunun için ilk önce Körükini giriş ve çıkış ağzına, Değirmenini ve Suluin Mağaraları çıkış ağzına taşıtların kolayca girebileceği yollar inşa edilmiştir.

Fotoğraf 4. Suluin Mağarası Girişindeki Bot Gezintisi.

Fotoğraf 5. Suluin Mağarası Çıkışından bir Görünüm.

Derebucak-Çamlık karst alanındaki Suluin Mağarası ve çevresi, Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 02.11.1990 tarihinde I. derecede doğal sit alanı ilan edilmiştir (<http://derebucak.meb.gov.tr>). Çünkü Suluin Mağarası içerisinde Hititlerden kalma tarihi insan resimleri bulunmaktadır. Bu yapılan çalışma Çamlık Mağaraları'nın turizm potansiyeli için atılan ilk adımdır. Çamlık Belediyesi, 12.06.2009 tarihinde aldıkları bir kararla Çamlık Mağaraları ve çevresinin koruma amaçlı kasabanın evsel atıklarının arıtılması amacıyla hazırlamış oldukları evsel atıksu arıtma tesisinin yapımına karar vermiştir (Çamlık Belediye Başkanlığı Encümen Kararı). Çünkü daha önce kasabanın evsel atıksuları Uzunsu Deresi vasıtasıyla mağara içine akıtılmakta ve mağaraların ekosistemini bozmaktaydı. Bu evsel atıksu arıtma tesisi bu alınan karar kapsamında 28.05.2011 tarihinde tamamlanmış ve faaliyete geçmiştir. Bu tesis sayesinde mağaraların ekosistemi koruma altına alınmış ve doğal oluşumun zarar görmesi engellenmiştir.

ÇAMLIK MAĞARALARI VE TURİZM POTANSİYELİ

Çamlık Mağaraları'nın sürdürülebilir turizm potansiyeli için Çamlık Belediyesi mağaralarına yönelik Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı başlatmış ve Devlet Planlama Teşkilatı destekli Mevlana Kalkınma Ajansı'na proje yaptırmıştır. Bu projeye yerel halk da maddi manevi destek vermektedir. Bu proje kapsamında mağara çevresinde iyileştirme çalışmaları yapılmıştır. Bunlardan mağara girişlerinde mağara ile ilgili bilgilendirici levhalar yapılmış olup, burasının turizme kazandırılması için çalışmalar devam etmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çamlık Mağaraları vadoz zonda gelişmiş olan Körükini 1300 m, Suluin 300 m Gavurbeşiği 20 m, Dedetarası 533 m ve Değirmenini olarak sıralanmaktadır. Bunlar GD-KB yönlü bir fay üzerine yerleşerek oluşmuştur. Bu mağaralardan ana konumuz olan Körükini Mağarası 1300 m uzunluğunda giriş ve çıkış ağızları yakınında Pamukkale'deki beyaz traverten havuzlarının küçük bir örneğinin sağ yönde olduğu görülür. Uzunsu Deresi üzerinde oluşan bu mağara sistemi Körükini'nden sonra Değirmenlik Vadisi'nde yüzeye çıkmaktadır. Bir süre aktıktan sonra Değirmenini Mağarası'nın çıkış ağızı Suluin adını almaktadır. Suluin Mağarası içinde oldukça derince ince uzun takriben 200 m uzunluğunda bir yeraltı gölü bulunmaktadır. Suluin Mağarası'ndan yüzeye çıkmaktadır. Dünyada ender görülen Çamlık Mağaraları'nın oluşum sistemi jeolojik, jeomorfolojik ve hidrojeolojik araştırmaları yapılmış olup, turizm potansiyeli yönünden turizme kazandırılmayı beklemektedir.

Çamlık Mağaraları içerdiği küçük traverten, üç gölün oluşumu, damlataşı ile sarkıt ve dikit şekilleri nedeniyle turizm amaçlı kullanılabilir. Çünkü Çamlık Kasabası yakınında olması konaklama ve ulaşımı kolaylaştırmakta, fakat mağaraların çevresinde çevre düzenlemesine gidilmesi gerekmektedir.

Kuşkusuz Türkiye'deki birçok doğal ve beşeri turistik çekiciliklerinin değerlendirilmesinde yaşanan sorunların başında tanıtım ve reklam gelmektedir. Bu nedenle Konya ili, Derebucak ilçesi Çamlık Kasabası yönetim sınırları içinde kalan Çamlık Mağaraları'nın tanıtım broşürleri hazırlanmış olsa da bunlar yeterli gelmemektedir. Bu broşür ve tanıtım çalışmalarının turizm acentelerine ve Antalya ili dâhilindeki otellere gönderilmesi, yerel yönetimin başlıca amacı olmalıdır. Bunlarla

birlikte medya aracılığıyla çevre iller ve Türkiye genelinde tanıtımına ağırlık verilmelidir.

Uzunsu Deresi üzerinde yapılan arıtma tesisine ek olarak, mağara içinde ve çevresinde doğal görünümüne zarar vermeyecek şekilde peyzaj düzenlemeleri yapılarak, yürüyüş yolları, rekreasyon alanı ve dinlenme tesislerinin yapılması şüphesiz çekiciliği olumlu yönde etkileyecektir. Mağaralardaki hidrojeolojik özellikten dolayı mağaraların güzelliklerini keşfetmek için, su botu satış merkezleri ve gerekli donanım malzemeleri satış merkezler oluşturulmalıdır.

Çamlık Mağaraları ve çevresi 1990 yılı itibariyle koruma altına alınarak sit alanı ilan edilmiştir. Fakat turistlere hitap edecek gerekli düzenlemeler yeterince yapılamamıştır. Bu konuda Çamlık Belediyesi bir proje başlatmıştır, ancak çalışmalar yavaş ilerlemektedir. Mağaraları yerli ve yabancı turistler yaz aylarında ziyaret etmektedir. Ancak tanıtımın ve çevre düzenlemesinin yeterli olmamasından dolayı turist sayısında artış gözlenmemektedir.

Mağaralar Antalya-Beyşehir yoluna 8 km uzaklıkta olmasına rağmen, tabelalar turistlerin yeterince ilgisini çekmemektedir. Mağaralarla ilgili reklam panolarının ve tanıtıcı levhaların konulması, mağaraların daha etkin tanıtımını sağlayacaktır.

Çamlık Mağaraları'nın etkin bir tanıtımı için Çamlık Belediyesi, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, yöre halkı ve ulusal düzeydeki turizm örgütleri tarafından birlikte çalışılması gerekmektedir. Çünkü yöre halkının ekonomik faaliyetleri sınırlı olup, buranın daha iyi tanıtımıyla turizm potansiyelinin geliştirilmesi yöre ekonomisine de katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akay, E., Uysal, Ş., (1988). "*Orta Toroslari'nin Post-Eosen Tektoniği*" ,MTA Dergisi, 108, 57-68
- Aygen, T., (1967). Manavgat-Oymapınar (Homa) Kemer Barajı ile, Beyşehir-Suğla Gölü-Manavgat Çayı Havzasının Jeolojik, Hidrojeolojik ve Karstik Etüdü., EİE Genel Müdürlüğü., 155.
- Aygen, T., (1971). "*Mağaralar Nasıl Meydana Gelir*", İller Bankası Dergisi, No:45, Ankara.

ÇAMLIK MAĞARALARI VE TURİZM POTANSİYELİ

- Aygen, T., (1984). Türkiye Mağaraları, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, 33-34.
- Beydemir, V., Sever, R., Uzun, A., Elmacı, S., (2004). “Yıldızkaya Mağarası”, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı:12, 311-326.
- Çamlık Belediye Başkanlığı, (2009). Çamlık Belediye Başkanlığı Encümen Kararı, 2009/32.
- Demirelma, H., (2006). Derebucak (Konya) İbradı-Cevizli (Antalya)Arasında Kalan Bölgenin Florası Basılmamış Doktora Tezi, T.C. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Doğanay, H., (2001). Türkiye Turizm Coğrafyası, Çizgi Kitapevi, Yayın No:33,Konya.
- Ekmekçi, M., (1993). “A Conceptual Model For The Lake Beyşehir Karst System”, Hydrogeological Processes in Karst Terranes (Proceedings of the Antalya Symposium and Field Seminar, October 1990., IAHS Publications,No.207,245-251.
- Gök, N., (2005). Coğrafi Açından Derebucak İlçesi (Konya), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Günay, G., (1985). “Karst Groundwater Studies in Manavgat River Basin”, Karst Water Resources (Proceedings of the Ankara-Antalya Symposium)., IAHS Publications, No. 161, 333-341.
- Günyaktı, A., Usul, N., Güler, S., Turfan, M., (1993). “Environmental Isotope Study of the Lakes Region in Southern Turkey”, Tracers in Hydrology (Proceedings of the Yokohoma Symposium, July 1993)., IAHS Publications, no. XXX., 197-202.
- Karadeniz, V., Çelikoğlu, Ş., Akpınar, E., (2009). “Gökgöl Mağarası Ve Turizm Potansiyeli”, Turkish Studies International Periodical

- For The Languages Literature And History Of Turkish,
Volume:4, 8 Fall,1621-1641.
- Knezevic, R., Zikovic, R.G., (2011). “*Analysis Of The Contition And Development Opportunies Of Cave Turizim İn Primorsko-Goranska Country*”, Turizam, Volume:15, İssue:1, 11-25.
- Kopar, İ., (2008). “*Elmalı Mağarası (İspir-Erzurum)*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:18, Sayı:2, Elazığ, 71-90.
- Nazik, L., (1989). “*Mağara Morfolojisinin Belirlediği Jeolojik-Jeomorfolojik ve Ekolojik Özellikler*”, Jeomorfoloji Dergisi, Sayı:7, Ankara, 53-62.
- Nazik, L., Güldalı, N., Tüfekçi, K., Beydeş, S., Aksoy, B., (1993). *Beyşehir ve Derebucak İlçelerinin (Konya) Doğal Mağaraları, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Jeoloji Etütleri Dairesi Başkanlığı, Ankara, 75-83.*
- Özgül, N., (1976). “*Toroslar ’ın Bazı Temel Jeoloji Özellikleri*”, Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni., cilt 19, 65-78.
- Sür, A., (1994). “*Karstik Yer Şekilleri ve Türkiye’den Örnekler*”, Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırmaları ve Uygulama Merkezi Dergisi”, Sayı:3, Ankara, 1-28.
- Uzun, A., (1991). “*Karaca Mağaraları*”, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu, Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı:3, Ankara, 15-24.
- Zeybek. H. İ., (2001). “*Bahçebaşı Mağarası (Turhal-Tokat)*”,Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt:7, Sayı:6, 237-253.
- <http://derebucak.meb.gov.tr/www/ilcemiz/icerik/11>
http://osb.ormansu.gov.tr/osb/Files/bakan_sunuu/15.pdf
<http://www.tuik.gov.tr>